

Статтю подано до друку 26.03.2017.

Розділ II. ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНИХ ВЗАЄМОДІЙ ТА СПІЛКУВАННЯ ЛЮДЕЙ У СУЧАСНОМУ КРОС-КУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ

УДК 159.923: [82-93+004]

© І. В. Воронюк, 2017

І. В. Воронюк (м. Київ)

ДОСЛІДЖЕННЯ ЛАТЕНТНИХ ОСОБИСТІСНИХ КОНСТРУКТІВ УПОДОБАНЬ ДО ЛІТЕРАТУРИ Й ІНФОРМАЦІЇ У СТАРШОКЛАСНИКІВ ЯК ЦІЛЬОВИХ ОБ'ЄКТІВ ПРИ КРЕАТИВНОМУ ВИБОРІ СПОСОБУ ВПЛИВУ ВЧИТЕЛЕМ

Воронюк І. В. Дослідження латентних особистісних конструктів уподобань до літератури й інформації у старшокласників як цільових об'єктів при креативному виборі способу впливу вчителем. У статті викладені результати факторного аналізу масиву оцінок учнями (обох статей разом) літературних жанрів і інформації, результати рангування й факторний аналіз уподобань до літературних жанрів і інформації окремо в учнів жіночої статі та в учнів чоловічої статі, оцінку значущості відмінностей в уподобаннях до літературних жанрів у старшокласників і старшокласниць, результати аналізу даних про уподобання до літературних жанрів і інформації.

Ключові слова: латентні особистісні конструкти, креативний вплив вчителя на учнів, факторний аналіз, рангування, оцінка значущості відмінностей, гендерні відмінності

Постановка проблеми. Інформаційні джерела виступають істотним фактором впливу на старшокласників. Загальна тенденція – учні (обох статей разом) все менше читають паперові книги й більше електронні за формою видання. Комп'ютерне отримання інформації має певну специфіку: воно стиснуте, що веде до дилетантизму (нема глибини знання, лише поверхневе знайомство зі складними речами), має рекламний збуджуючий стиль. Це призводить до несприйняття й відкидання учнями важливої інформації, викладеної у нецікавій формі.

Аналіз наукових досліджень. Сучасними вченими здійснено загальний аналіз проблеми дослідження латентних особистісних конструктів (Д.Банністер, А.Гетманова, П.Желеско, Д.Келлі, І. Козлова, Д.Мейер, Л.Первин, М.Роговін, А.Соловійова, Ф.Франселла та інш.) [10], [11], [12], [14]; уподобань до інформації й літератури у старшокласників (А.Абарінова, В. Солоненко, Ф. Шереги та інш.) [1], [8], [15]; креативного вибору вчителем способу впливу на учнів (В.Барабаншиков, І.Вачков, Л. Велитченко, М.Кашапов, Д.Магнуссон, Л.Мебель, Дж.Мид, У.Мишель, О.Пузірій, Н.Эндлер, І.Ялом, С. Ясвін та інш.) [5]; гендерних відмінностей в учнів жіночої статі та в учнів чоловічої статі (Т.Говорун, Є. Ільїн, О.Кікінежді та ін.) [7], [9].

Метою статті є розкриття латентних особистісних конструктів уподобань до літератури й інформації у старшокласників, які необхідні вчителю як складові елементи прийняття рішень при обранні методів досягнення педагогічних цілей; шляхів їх урахування при креативному виборі способу впливу вчителем

Виклад основного матеріалу та результати досліджень. Для дослідження латентних особистісних конструктів, які зумовлюють інтерес до інформації, ми побудували контрольний перелік літературних жанрів і типів літератури та запропонували учням (обох статей разом) оцінити їх привабливість за стобальною шкалою [2], [10], [11], [12], [13], [14].

Середнє значення (45,4) вказує на глобальне зниження інтересу до сприйняття інформації у паперовій формі. Найбільший пріоритет має «гумористична література»;

найнижчий – белетристика, релігійна, політична і технічна література. Отже, учні виявили невербальний конструкт: очікування виникнення позитивного збудженого стану при сприйнятті інформації, як внутрішнього критерію вибору тексту для читання.

Факторний аналіз [2], [3], [4], [6], [11], [12] масиву оцінок учнями (обох статей разом) літературних жанрів виявив наступне.

1. «Загальні закономірності в образній формі» (14,5% загальної дисперсії). Проекції: філософська і психологічна література, художня і поетична, фантастична і релігійна. Отже, при сприйнятті інформації учні вбачають особливий клас змістів: узагальнені, образно висловлені, іноді фантастичні закони внутрішнього і зовнішнього світу. Іншими словами, закономірність виражається в трьох формах: філософсько-психологічний спосіб (наука), художньо-поетичний (мистецтво), фантастично-релігійний (нереальне відображення чи пояснення). Цей фактор відкриває нову модель організації впливу[4]: одна й та ж ідея вчителем має висловлюватись у трьох вказаних формах, що забезпечить найбільшу ймовірність запам'ятання і використання.

2. «Інформація про динаміку» (12,9%). Проекції: популярна, сучасна, детективна, гумористична, спортивна. Отже, другий конструкт селекції учнями інформації – динаміка і дія, відображені у тексті.

3. «Нормативно-регламентаційна інформація» (12,7%). Проекції: політична, педагогічна, релігійна. Учні вбачають у джерелах інформації даних типів обмеження способів власного функціонування. Проекція «белетристика» – зверхне ставлення старшокласників до нормативно-регламентаційного типу інформаційних джерел. Найбільш ймовірно, це зумовлено тим, що учні втомлені десятима роками сприйняття моральних й інших вимог у школі, що призвело до звички пропускати їх повз уваги як фон (белетристика).

4. «Технологічна інформація» (11,7%). Проекція «фантастична» виявляє сприйняття технічної інформації як такої що має значну новизну при відображенні досягнень сучасності; «спортивна» – на технологічне змагання в сучасному світі. Отже, це конструкт «технологія», який відображає спосіб досягнення чогось гарантовано при використанні певних алгоритмів і засобів. Саме технологія надала людині можливість домінування у світі тварин. Технологія – засіб досягнення цілей, що й зумовило активність цього конструкту в молоді. Відповідно, методи впливу необхідно модифікувати так, щоб вони надавали учням технологічно-алгоритмічні можливості успішного життя. В сучасній школі домінує інформація і нормативність, а учням потрібні знання про способи дії, що гарантують успіх досягнення життєвих цілей.

5. «Містика» (8,4%). Проекція «історична» вказує на асоціювання містичного як минулого. Проекція «фантастика» – як нереального. Проекція «детективна», через компонент вистежування і переслідування як в стилях викладу (і показу у фільмах), усього, пов'язаного з містикою і магією. Проекція «поетична» зумовлена тим, що засоби магії часто формулюються у римованій формі. Узагальнено – «Динамічне, непояснене, загадкове, невідоме».

Аналіз виявив найбільші коефіцієнти в показників «технічна» (0,744), «історична» (0,734), «філософська» (0,726), «популярна» (0,721) література. Таким чином, всі фактори пронизані підсвідомим пошуком вже накопичених («історична література»), узагальнених закономірностей («філософська література»), викладених у доступний спосіб («популярна література»), які можна використати як технологію життєвого успіху («технічна література» – найбільший коефіцієнт общності).

Підсумовуючи факторний аналіз, можна стверджувати, що система конструктів селекції інформації старшокласників обох статей спрямована на те, що технологічно й гарантовано забезпечить керованість, успішність і забезпеченість їх власного життя.

Для з'ясування відмінностей осіб різної статі у підпросторі літературних факторів виконано окрему обробку масиву даних.

Результати рангування уподобань учнів жіночої статі.

Найбільший пріоритет мають «гумористична» (засіб підтримки позитивного настрою в жінок), «сучасна» (прояв орієнтації жінок на теперішнє) та «популярна» (схильність жінок до простого, доступного викладення словами складних речей). Найнижчі оцінки: «технічна» (жінки перебільшено орієнтовані на стосунки – поло-рольова функція), «белетристика» (сучасні жінки не схильні втрачати час на цей жанр, замінюючи його соціальними мережами), «релігійна» і «політична». У досліджуваному віці старшокласниці вже добре обізнані про нормативні аспекти і соціальні процеси великих масштабів й перестають ним цікавитись заради індивідуальної взаємодії.

Факторний аналіз виявив у осіб жіночої статі наступні гендерно [7], [9] зумовлені особливості латентних особистісних конструктів.

1. *«Нормативний досвід минулого»* (15,3% загальної дисперсії). Проекції: політика, педагогічна, історична література, що пов'язане з гендерною моделлю функціонування жінок як пошуку найкращого (правил, норм, законів) в історії людства. Проекція «белетристика» вказує на інформованість (нормативна інформація відома їм). Проекція «поетична» відображає стан захопленості жінок при функціонуванні за правилами (чоловіки орієнтовані на їх порушення). Проекція «технічна» – відображення технологічного сенсу у розумінні норм і законів в житті жінок, що виявляється у активному апелюванні до норм, як способу психологічного тиску на інших людей. Проекція «детективна» відображає напружену уважність жінок до підкорення правилам інших і себе. Від'ємна проекція «гумористичність» точно відображає перебільшену серйозність ставлення жінок до правил як граничного авторитету.

Таким чином, конструкт визначає жінок як носіїв, накопичувачів і захисників норм і правил (глибинним біологічним аналогом є накопичення в геномі жінок вдалих модифікацій генів). Чоловіки, у даному випадку, – експериментальний матеріал для апробації генетичних відхилень, що на соціальному рівні виявляється в ігноруванні за ради досягнення цілей чоловіками правил, генерації ними нових норм і законів. Даний фактор має біосоціальну природу, що треба враховувати у педагогічній взаємодії.

2. *«Образне, художньо-поетичне, містико-фантастичне внутрішнє відображення загальних закономірностей світу»* (13,9%), що впливає з набору відповідних проекцій: філософська, художня, поетична, містична, фантастична. Проекція «сучасна література» – вияв функціонування жінки переважно у теперішньому. Психологічним механізмом такої внутрішньої репрезентації інформації є значна активність в жінок правої півкулі.

3. *«Збуджений інтерес до позитивної поточної динаміки»* (13,4%) у сприйнятті інформації, що видно з проекцій: «детективна», «популярна», «сучасна», «гумористична». Збудженість виникає як захисна реакція на зіткнення з невідомим, про що свідчать проекції «містична», «фантастична», «поетична». Гендерно зумовлена в жінок критичність, уважність до порушення правил та схильність переслідувати їх порушників для встановлення порядку й зумовлює «детективний» характер даного конструкту. Отже, старшокласниці виявили конструкт нескінчених простих соціумних ігор з «вилову» порушників правил на зразок гри «Піймався, негідник» (Е. Берн).

4. *«Технологія виховного впливу»* (9,5%). Проекції «релігійна» (збірник правил), «педагогічна» (методики), «технічна» (в розумінні гарантованості ефекту впливу на інших). Проекція «спортивна» – точне відображення переживання впливу як боротьби. Отже, конструкт відображає нормативну експансію жінок на оточуючих, а проекція «гумористичність» має сенс радості від нормативної експансії у випадку успіху.

П'ята компонента – *«Вік»* (8,3%) – виявляє зниження з часом інтересу до містичної та збільшення інтересу до поетичної, політичної і спортивної літератури, що відображує зростання

досвіду і якості стратегій життя та наростання жіночих проблем зі здоров'ям і вагою.

6. «Психологічна література» (7,0%). Проекція «гумористична» пов'язана з пошуками засобів оволодіння депресивними і невротичними станами в жінок. Проекція «детективна» – вияв психологічно напруженої уваги до внутрішнього світу (вистежування в собі почуттів). Проекція «белетристика» вказує на зверхній погляд жінок на світ як повсякденний фоновий процес життя. Від'ємна проекція «містична» точно виявляє потяг жінок до однозначності знань, відсутності недомовок, що зумовлює їхнє активне наполегливе «вивідування» інформації у спілкуванні.

Аналіз виявив максимальні значення у показників: «філософська» (0,844), «психологічна» (0,763), «містична» (0,747) література, що свідчить про насиченість цими аспектами всіх факторів і виявляє латентну жіночу стратегію «прояснення психологічних закономірностей невідомого».

Аналіз уподобань літературних жанрів учнями чоловічої статі виявив наступне.

Найбільші оцінки: «гумористична», «фантастична» і «спортивна» література, що відповідає ключовим внутрішнім моделям функціонування чоловічої особистості на рівні стратегій життя. Якщо в жінок це засіб виходу з депресивних станів, то в чоловіків є засобом тренування інтелекту. Сутність гумористичної фрази спочатку у створенні опису певних обставин, а потім – у стрибкоподібному переході в іншу трактовку цих обставин. У цей момент спрацьовує інтуїтивний механізм зі зміною погляду на об'єкт фрази, й чим радикальніше зміна погляду, тим більший сплеск радості і сміху це викликає. У молодіжному середовищі нездатність швидко схоплювати прихований зміст гумору асоційовано з низьким інтелектом з низьким міжособистісним статусом.

Висока оцінка «фантастичної літератури» нейрофізіологічно зумовлена домінуванням в чоловіків активності лівої півкулі мозку, яка орієнтована на моделювання майбутнього. Високий інтерес до «спортивної літератури» – результат гендерно зумовленої тенденції чоловіків до боротьби (на біологічному рівні – за жінку), високого темпу дій та конкуренції за лідерство.

Найнижчі оцінки: «белетристика» (чоловіки не схильні заповнювати розум інформаційним «мильно-оперним непотребом»), релігійна, політична, педагогічна література, що, як вже відмічалось, має прихований конструкт «нормативність і її розповсюдження», а схильність чоловіків ухилятися від виконання норм як обмежень й призводить до нехтування цими жанрами.

Факторний аналіз уподобань літературних жанрів чоловіків виявив наступне.

1. «Образно-метафоричне сприйняття психологічних, релігійних, містичних і філософських знань» (19,8% загальної дисперсії), що пов'язане з неможливістю раціонально-логічною мовою відобразити нематеріальне, невідоме, таємниче, гранично узагальнене. Образи, метафори, аналогії стають «концентраторами» змісту, що й викликало існування даного конструкту.

2. «Проста позитивна поточна динаміка життя» (18,8%). Проекції: популярна, сучасна, спортивна, гумористична, технічна, детективна і політична література. Отже, в свідомості чоловіків динаміка і технологія зв'язані й виступають системним ефектом фільтрації інформаційного потоку.

3. «Нормативність, закономірності і стратегії» (11,4%) – узагальнення в свідомості чоловіків морально-етичних стандартів науки і релігії, що виступають як психолого-педагогічні стратегії особистісного функціонування людини. Проекція «історична» позначає цей конструкт як досвід далекого минулого, що призводить до низької нормативної експансії чоловіків, порівняно з жінками, які в стилі «детектива» вистежують порушення іншими правил і норм. Отже, для чоловіків норми, правила, закони – холодна інформація, а не керівництво до дії. Щоб

підкорятися нормам, чоловіки раціонально генерують вольове зусилля (жінки ж діють автоматично, без раціональних сумнівів, з вірою у необхідність підкорення правилам).

4. «Орієнтованість у майбутнє, невідоме, нереальне, новизну» (10,1%), про що свідчать проєкції: фантастика, містика. Проєкція «педагогічна література» – ознака того, що чоловіки вчать і генерують цілі, спрямовані в майбутнє. Цей фактор має певний сенс, якщо врахувати, що наприклад, більшість фантастичних ідей з романів Ж.Верна вже реалізовано. Наукова фантастика стає ініціатором технічного й інших напрямків розвитку людини і суспільства. Фантастичне для раціональних чоловіків є найбільш сильним джерелом натхнення, мотиватором активності і цілеукладання.

Аналіз общностей виявив наступні найбільші за коефіцієнтом показники: «популярна» (0,874), «фантастична» (0,861), «історична» (0,851), «психологічна» (0,840) література, що відображає потребу простоти, орієнтацію у майбутнє і на захоплюючу новизну, а також тенденцію спиратися на знання минулого й інтересом до внутрішнього світу особистості. Отже, всі розглянуті фактори частково насичені даними конструктами.

Підсумовуючи факторний аналіз даних чоловіків, слід відмітити дуже значний вплив гендерно зумовлених стратегій на ставлення, вибір і селекцію інформації учнями чоловічої статі.

Висновки. Результати експериментального дослідження показують наступну оцінку значущості відмінностей в уподобаннях літературних жанрів. Статистично значуще переважання оцінок учнів над оцінками старшокласниць виявлено в показниках: «технічна література» ($P < 0,001$), «спортивна література» ($P < 0,01$), «історична література» ($P < 0,05$). Статистично значуще переважання оцінок старшокласниць над оцінками учнів виявлено у показниках: «педагогічна література» ($P < 0,01$), «популярна література» ($P < 0,01$), «сучасна література» ($P < 0,05$), «поетична література» ($P < 0,05$), «белетристика» ($P < 0,05$). Таким чином, за результатом аналізу даних про уподобання літературних жанрів і інформації виявили сконцентрованість жінок у теперішньому часі (принцип «тут і тепер»), а чоловіків – на поєднанні та інтеграції досвіду минулого та орієнтованості у майбутнє.

Література

1. Абарінова А. М., Солоненко В. С. Взаимосвязь личностных особенностей и литературных предпочтений у старшеклассников // Научно-методический электронный журнал «Концепт». – 2017. – Т. 12. – С. 1–4. – URL: <http://e-koncept.ru/2017/770212.htm>.
2. Битинас В.П. Многомерный анализ в педагогике и педагогической психологии. / В.П.Битинас – Вильнюс, 1971. – 347 с.
3. Браверман Э.М. Структурные методы обработки эмпирических данных./ Э.М.Браверман, М.Б. Мучник– М., 1983. – 464 с.
4. Вероятностное прогнозирование в деятельности человека / Под ред. И.М.Фейгенберга, Г.Е.Журавлева. – М.: Наука, 1977. – 392 с.
5. Воронюк І.В. Психолого-педагогічний вплив учителя на учнів як інтегральна складова успішності викладацької діяльності / І.В.Воронюк //Наука і освіта. Педагогіка. - № 8/CIV, листопад, 2011. – С. 27-31.
6. Ганзен В.А. Системные описания в психологии./ В.А.Ганзен – Л.: Изд-во ЛГУ, 1984. – 175 с.
7. Говорун Т.В. Гендерна психологія: Навчальний посібник. / Т.В.Говорун, О.М.Кікінежді – К.: Видавничий центр «Академія», 2004. – 308 с.
8. Застосування телекомунікаційних засобів у навчальному процесі: психолого-педагогічні аспекти (навчально-методичний посібник) /

За ред. М.П.Смольсон. Київ, Педагогічна думка, 2008.

9. Ильин Е.П. Дифференциальная психофизиология мужчины и женщины. / Е.П. Ильин – СПб.: Питер, 2006. – 544 с.
10. Келли Дж. Теории личности: психология личных конструктов. / Дж. Келли – СПб: Речь, 2000. – 249 с.
11. Козлова И. Н. Теория личностных конструкторов в современной психологии [Текст] : (Эксперим. и теорет. анализ) : Автореферат дис. на соискание ученой степени кандидата психологических наук. (19. 00. 01) / Моск. пед. ин-т им. В. И. Ленина. - Москва : [б. и.], 1976. - 19 с.
12. Мельников В.М. Введение в экспериментальную психологию личности. / В.М.Мельников, Л.Т. Ямпольский – М., 1985. – 315 с.
13. Окунь Я. Факторный анализ: Пер. с польск. Г.З.Давидовича. Науч. ред. и авт. предисл. В.М.Жуковская./ Я. Окунь – М.: Статистика, 1974. – 200 с.
14. Харман Г. Современный факторный анализ. / Г. Харман – М., 1972. – 485 с.
15. Шмельов А.Г. Введение в экспериментальную психосемантику. / А.Г. Шмельов – М., 1983. – 157 с.

Транслітераційний переклад літературних джерел

1. Abarinova A. M., Solonenko V. S. Vzaimosvyaz lichnostnykh osobennostey i literaturnykh predpochteniy u starsheklassnikov // Nauchno-metodicheskiy elektronnyy zhurnal «Kontsept». – 2017. – Т. 12. – S. 1–4. – URL: <http://e-koncept.ru/2017/770212.htm>.
2. Bitinas V.P. Mnogomernyy analiz v pedagogike i pedagogicheskoy psihologii. / V.P.Bitinas – Vilnyus, 1971. – 347 s.
3. Braverman E.M. Strukturnyye metody obrabotki empiricheskikh dannyyh./ E.M.Braverman, M.B. Muchnik– М., 1983. – 464 s.
4. Veroyatnostnoe prognozirovaniye v deyatel'nosti cheloveka / Pod red. I.M.Feygenberga, G.E.Zhuravleva. – М.: Nauka, 1977. – 392 s.
5. Voronyuk I.V. Psihologo-pedagogichniy vpliv uchitelya na uchniv yak Integralna skladova usplshnostl vikladatskoYi dlyalnostl / I.V.Voronyuk //Nauka I osvita. Pedagogika. - # 8/SIV, listopad, 2011. – S. 27-31.
6. Ganzen V.A. Sistemnyie opisaniya v psihologii./ V.A.Ganzen – L.: Izd-vo LGU, 1984. – 175 s.
7. Govorun T.V. Genderna psihologiya: Navchalniy poslbnik. / T.V.Govorun, O.M.Kiklnezhdl – K.: Vidavnichiy tsentr «Akademlya», 2004. – 308 s.
8. Zastosuvannya telekomunikatsylnykh zasoblv u navchalnomu protsesl: psihologo-pedagogichni aspekti (navchalno-metodichniy poslbnik) / Za red. M.L.Smulson. KiYiv, Pedagogichna dumka, 2008.
9. Ilin E.P. Differentsialnaya psihofiziologiya muzhchiny i zhenschiny. / E.P. Ilin – SPb.: Piter, 2006. – 544 s.
10. Kelli Dzh. Teorii lichnosti: psihologiya lichnykh konstruktov. / Dzh. Kelli – SPb: Rech, 2000. – 249 s.
11. Kozlova I. N. Teoriya lichnostnykh konstruktorov v sovremennoy psihologii [Tekst] : (Ekspirim. i teoret. analiz) : Avtoreferat dis. na soiskanie uchenoy stepeni kandidata psihologicheskikh nauk. (19. 00. 01) / Mosk. ped. in-t im. V. I. Lenina. - Moskva : [b. i.], 1976. - 19 s.
12. Melnikov V.M. Vvedenie v eksperimentalnuyu psihologiyu lichnosti. / V.M.Melnikov, L.T. Yampolskiy – М., 1985. – 315 s.
13. Okun Ya. Faktorniy analiz: Per. s polsk. G.Z.Davidovicha. Nauch. red. i avt. predisl. V.M.Zhukovskaya./ Ya. Okun – М.: Statistika, 1974. – 200 s.
14. Harman G. Sovremenniy faktorniy analiz. / G. Harman – М., 1972. – 485 s.

15. *Shmelov A.G. Vvedenie v eksperimentalnuyu psihosemantiku. / A.G. Shmelov – M., 1983. – 157 s.*

Воронюк И. В. Исследование латентных личностных конструкторов предпочтений к литературе и информации у старшеклассников как целевых объектов при креативном выборе способа влияния учителем. В статье кратко изложены результаты факторного анализа массива оценок учениками (обоих полов вместе) литературных жанров и информации, результаты ранжирования и факторный анализ предпочтений к литературным жанрам и информации отдельно у учащихся женского пола и у учащихся мужского пола, оценку значимости различий в предпочтениях к литературным жанрам у старшеклассников и старшеклассниц, результаты анализа данных о предпочтениях к литературным жанрам и информации.

Ключевые слова: латентные личностные конструкторы, креативное влияние учителя на учеников, факторный анализ, ранжирование, оценка значимости отличий, гендерные отличия

Voronyuk I. V. The research of latent personality constructs preferences to literature and information in high school students as targets in the silence of the creative choice of the way the teacher influences. The article briefly summarizes the results of factor analysis an array of grades by students (both sexes together) of literary genres and information, ranging results and factor analysis of preferences for literary genres and information separately from female students and male students, assessing the significance of differences in preferences for literary genres in boys and girls, the results of analysis of data on preferences for literary genres and information separately for students of different sexes.

Keywords: latent personality constructs, creative influence of the teachers to students, factor analysis, ranging, assessment of the significance of differences, gender differences.

Відомості про автора:

Воронюк Ірина В'ячеславівна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології факультету філософської освіти та науки НПУ імені М.П. Драгоманова, м. Київ, Україна, V.IrinaV4458@gmail.com

Information about the author:

Voronyuk Irina Vyacheslavovna – Candidate of Psychology, Associate Professor of the Department of Psychology of the Faculty of Philosophical Education and Science of the National Pedagogical University named after M.P. Dragomanova, Kiev, Ukraine, V.IrinaV4458@gmail.com

Статтю подано до друку 26.03.2017.

УДК 74.015.3:35.035

© Л. В. Клочек, 2017

Л. В. Клочек (м. Київ)

ЦІНІСНО-ДІАЛОГІЧНА ПАРАДИГМА РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ВЗАЄМОДІЇ

Клочек Л. В. Ціннісно-діалогічна парадигма розвитку соціальної справедливості у педагогічній взаємодії. У статті обґрунтовується ціннісно-діалогічної парадигма розвитку соціальної справедливості у педагогічній взаємодії, основою якої є поєднання ціннісного та діалогічного підходів. Презентуються положення ціннісного підходу, згідно яких: людина визначається як найвища цінність, яка заслуговує на відповідне ціннісне ставлення до неї оточення; утверджуючи себе як цінність, вона виявляє ціннісне самоставлення, що обумовлює її ціннісне ставлення до іншого; цінність соціальної справедливості посідає провідне місце серед